

Programma Aanpak Stikstof (PAS) Provincie Limburg

Het Programma Aanpak Stikstof (PAS) heeft twee doelen:

- 1 Bijdragen aan de realisatie van de Natura 2000-doelen**
- 2 Ruimte maken voor nieuwe economische activiteiten.**

Het PAS is een programma van het Rijk en de provincies. De provincies zijn verantwoordelijk voor de uitvoering. Zij sluiten hiervoor overeenkomsten af met waterschappen, gemeenten en terreinbeherende organisaties.

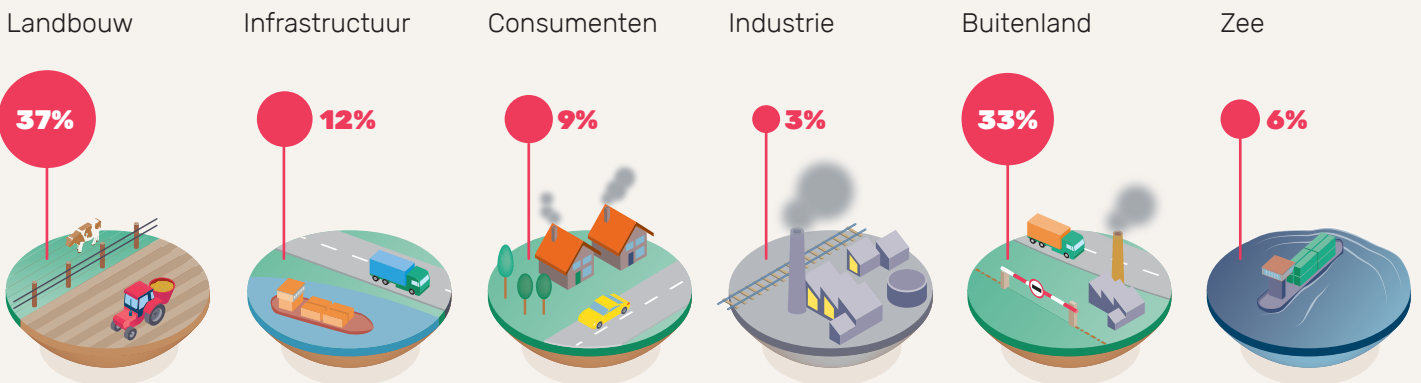
Natura 2000

Van de 166 Natura 2000-gebieden in Nederland zijn er 118 aangewezen als PAS-gebied. Daar dreigt een verlies aan planten- en diersoorten door een teveel aan stikstofdepositie. De natuur moet daar bestendiger worden gemaakt tegen overbelasting van stikstof, en de stikstofdepositie moet omlaag.

Ruimte voor nieuwe ontwikkelingen

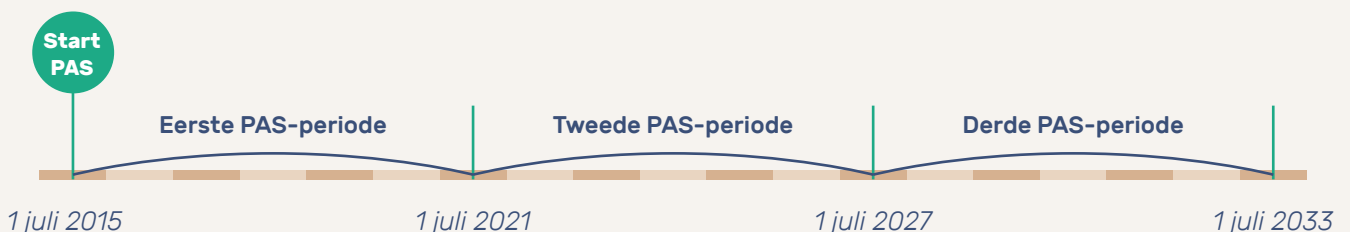
Het starten of uitbreiden van economische activiteiten in en rond Natura 2000-gebieden moet conform de Wet Natuurbescherming worden getoetst op de gevolgen op de natuur. Hierbij zijn de effecten van stikstofdepositie een belangrijk aspect.

Waar komt de stikstof die in Nederland neerslaat vandaan?

Bron: Programma Aanpak Stikstof 2015-2021 (cijfers 2014 volgens AERIUS M2015)

Een PAS-periode beslaat zes jaar

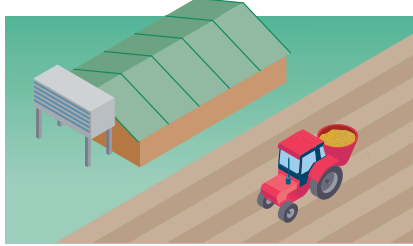

De werking van het PAS

Het PAS richt zich op drie elementen:

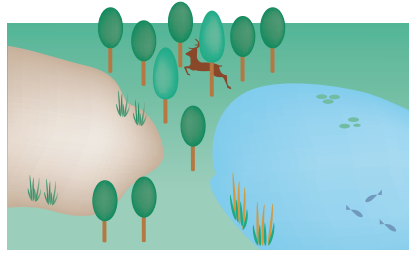
1

Het blijvend laten dalen van de stikstofdepositie door het nemen van **bronmaatregelen**

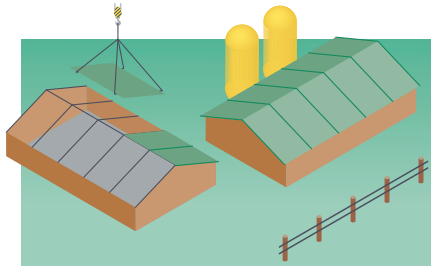
2

Het versterken van de natuur door het uitvoeren van **herstelmaatregelen**

3

Door vermindering van de stikstofdepositie wordt er ruimte gecreëerd voor **economische ontwikkeling**

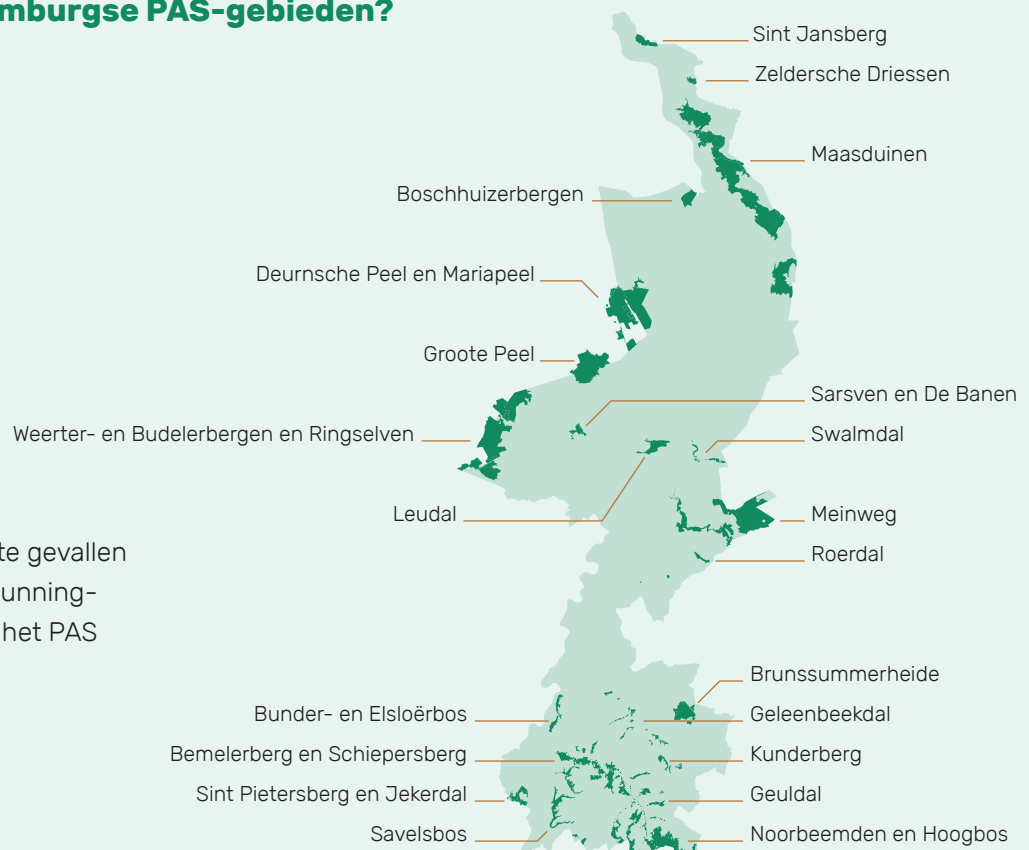

Waar liggen de 21 Limburgse PAS-gebieden?

Vergunningen

Provincies zijn in de meeste gevallen verantwoordelijk voor vergunningverlening in het kader van het PAS en voor het beheer van Natura 2000-gebieden.

Belangrijke begrippen

Depositieruimte

De totale hoeveelheid stikstofdepositie die beschikbaar is voor de groei van bestaande activiteiten en nieuwe economische activiteiten die stikstofdepositie veroorzaken.

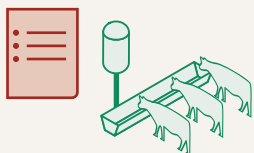
Ontwikkelingsruimte

Een deel van de depositieruimte gereserveerd voor economische activiteiten die een vergunning nodig hebben.

1 Bronmaatregelen

In Nederland veroorzaakt de landbouwsector een groot deel van de stikstofdepositie. Daarom heeft het Rijk voor deze sector brongerichte maatregelen opgesteld, die als doel hebben emissie van ammoniak te reduceren.

Generieke bronmaatregelen

Overeenkomst generieke maatregelen i.v.m. PAS

Afspraken over vrijwillig door veehouders te treffen voer- en managementmaatregelen.

Besluit gebruik meststoffen

Aanscherping van de normen voor de aanwending van dierlijke mest.

Besluit emissiearme huisvesting

Aanscherping van de normen voor de maximumemissie van ammoniak uit stallen.

Maatregelen provincie Limburg

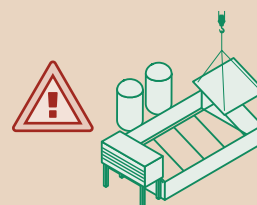
Naast de generieke bronmaatregelen heeft de provincie Limburg in de Omgevingsverordening Limburg 2014 maatregelen opgenomen voor vermindering van stikstofuitstoot op Natura 2000-gebieden.

Doel verordening

Halvering van de ammoniakemissie uit stallen van veehouderijen in 2030 ten opzichte van de situatie in 2008/2010.

- Verplichting voor veehouderijen om bij het bouwen van nieuwe stallen en renoveren van bestaande stallen gebruik te maken van vergaande emissie-reducerende technieken;

- Uiterlijk 1 januari 2030 moeten alle veehouderijen hun bestaande stallen aanpassen of buiten gebruik stellen, voor zover het bedrijf dan (gemiddeld) nog niet voldoet aan de in de verordening opgenomen doelstelling tot emissie-reductie.

Monitoring

Monitoringsrapportages stikstof (jaarlijks)

Het RIVM rapporteert op gebiedsniveau en op landelijk niveau over de uitvoering en het effect van de bronmaatregelen.

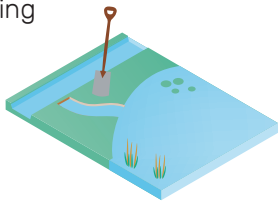
Monitoringsverslagen ammoniakemissie stallen (jaarlijks)

In monitoringsverslagen van het Manifest *'Evenwichtige veehouderij ontwikkeling Limburg'* wordt inzicht gegeven in de omvang van de veestapel in de provincie Limburg en de ammoniakemissie uit stallen die daarmee gepaard gaat. Gedeputeerde Staten sturen de verslagen aan Provinciale Staten.

2 Herstelmaatregelen

De herstelmaatregelen hebben als doel de kwaliteit van de voor stikstof gevoelige leefgebieden van dier- en plantensoorten te behouden. Bijvoorbeeld door:

- herstel van de waterhuishouding

- afgraving van een deel van de bodem door plaggen, chopperen of baggeren

- afvoer van stikstofrijk materiaal door extra maaien, begrazen of periodiek verbranden

Uitvoering van de herstelmaatregelen

De provincie Limburg hanteert het uitgangspunt dat in principe de grondeigenaren zelf de herstelmaatregelen op hun eigendommen uit (laten) voeren. Hiertoe heeft de provincie met de grote terreinbeherende organisaties, zoals Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, stichting Limburgs Landschap en Waterschap Limburg een bestuursovereenkomst gesloten. Voor de financiering kunnen deze organisaties een beroep doen op de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL). Bij onvoldoende voortgang kan de provincie uitvoering afdwingen door toepassing van wettelijk aan haar toegekende bevoegdheden.

Functiewijziging en grondverwerving

Voor het uitvoeren van de herstelmaatregelen moeten gronden tijdig beschikbaar zijn en/of een passende functie verkrijgen.

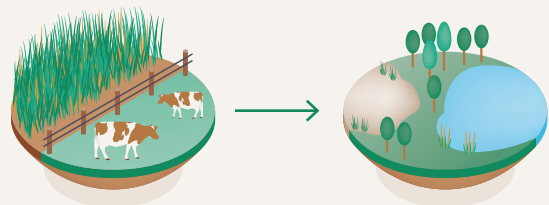
Functiewijziging

Grondeigenaren van PAS-gebieden kunnen een subsidie krijgen via de SKNL voor de waardedaling die met het (blijvend) omzetten van landbouwgrond naar natuur gepaard kan gaan.

Grondverwerving

Kunnen of willen grondeigenaren herstelmaatregelen die op hun grond moeten plaatsvinden niet zelf uitvoeren, dan moet de provincie de betreffende gronden verwerven. Dat kan door deze te ruilen of door eventueel tot onteigening over te gaan.

Monitoring

**Monitoringsrapportages
Natuur**
(jaarlijks)

BIJ12/het PAS-bureau rapporteert op zowel gebiedsniveau als op landelijk niveau over de ontwikkeling van de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten en over de voortgang van de uitvoering en de effecten van de herstelmaatregelen.

3 Economische ontwikkeling

Het PAS stelt voor economische ontwikkeling depositieruimte beschikbaar.

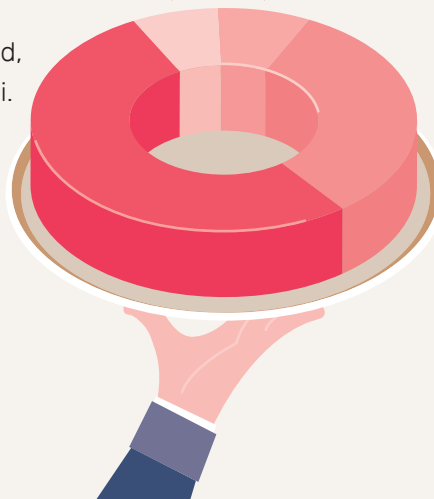
Depositieruimte wordt verdeeld in vier categorieën:

Autonome groei 7%

Gereserveerd voor autonome ontwikkelingen en activiteiten waarvoor geen toestemming hoeft te worden verleend, zoals de gevolgen van bevolkingsgroei.

Vrije ontwikkelingsruimte 53%

Beschikbaar voor nieuwe initiatieven waarvoor bedrijven een vergunning nodig hebben op basis van de Wet natuurbescherming. GS zijn het bevoegd gezag voor het verlenen van deze vergunningen.

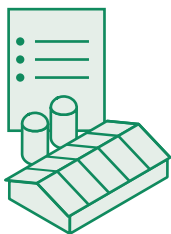
Onder grenswaarde 8%

Gereserveerd voor initiatieven die weinig stikstof uitstoten. Hiervan dient een melding te worden gedaan.

Ontwikkelingsruimte voor prioritaire projecten 32%

Gereserveerd voor projecten die door het Rijk of provincies zijn aangemerkt als projecten met nationaal of provinciaal maatschappelijk belang.

Toelichting: De percentages zijn de gemiddelden van alle PAS-gebieden in de provincie, per medio 2017.

Beleidsregels vrije ontwikkelingsruimte

Voor de toedeling van de vrije ontwikkelingsruimte hebben de provincies gezamenlijke beleidsregels vastgesteld. Daarnaast hebben GS van de provincie Limburg aanvullende beleidsregels vastgesteld in de beleidsregel toestemmingsverlening en toedeling ontwikkelingsruimte PAS segment 2 2017:

- In PAS-gebieden waar sprake is van schaarste, dat wil zeggen dat meer dan 75% van de beschikbare ontwikkelingsruimte reeds is toegekend, wordt maximaal 1 mol stikstof/ha/jaar aan ontwikkelingsruimte toebedeeld.
- Initiatiefnemers die ontwikkelingsruimte nodig hebben om in bestaande stallen extra vee te plaatsen, dienen aan een aantal voorwaarden te voldoen.
- Aan nieuwe of gerenoveerde stallen wordt alleen ontwikkelingsruimte toegekend als aan de vereisten van de Omgevingsverordening Limburg is voldaan.

Monitoring

Monitoringsrapportages stikstof (jaarlijks)

Het RIVM rapporteert over de ontwikkeling van de stikstofemissie en -depositie, en over de besteedbare depositie- en ontwikkelingsruimte.

Evaluatie beleidsregel toedeling ontwikkelingsruimte PAS Segment 2

Na evaluatie van de beleidsregel *Ontwikkelingsruimte PAS segment 2 2015* is de beleidsregel *Ontwikkelingsruimte PAS segment 2 2017* in werking getreden.

De wijzigingen zijn door GS aan PS medegedeeld.